

“KOMPYUTER GRAFIKASI” FANINI O‘QITISHNING METODIK TA’MINOTI

Shirinov F.Sh. – *Qo‘qon DPI Informatika kafedrası dotsenti, PhD.*
Usmonova G. – *Qo‘qon DPI 2-bosqich magistranti.*

Annotatsiya. Ushbu maqolada “Kompyuter grafikasi” fanini o‘qitish samaradorligini ta’minlashning metodik ta’minoti haqida ko‘rsatmalar va takliflar berilgan.

Kalit so‘zlar: Kompyuter grafikasi, web-dizayn, infotmatika, elektron ma’ruzalar, o‘quv-metodik vositalar.

Аннотация. В данной статье даны указания и предложения по методическому обеспечению обеспечения эффективности преподавания «Компьютерной графики».

Ключевые слова: Компьютерная графика, веб-дизайн, информатика, электронные лекции, учебно-методические средства.

Annotation: This article provides guidance and recommendations on how to ensure the effectiveness of teaching Computer Graphics.

Keywords and expressions: Computer graphics, web design, computer science, electronic lectures, teaching aids.

Kompyuter grafikasi fanida pedagogik dasturiy vositalarni to‘g‘ridan-to‘g‘ri yaratish imkoni bo‘lmas-da, biroq pedagogik dasturiy vositalar uchun katta ahamiyatga ega bo‘lgan tasvirlarni yaratish va qayta ishlash yo‘llari o‘rgatiladi. Web-dizayn fani esa web-saytlar, animatsiyalar yaratishni umumiy tarzda o‘rgatadi, biroq pedagogik dasturiy vositalarni to‘g‘ridan-to‘g‘ri loyihalash va yaratish uchun zaruriy bilim va ko‘nikmalar bera olmaydi. Aynan shu muammoni hal qilish zarurati tufayli pedagogik dasturiy vositalar fani kiritilgan. Ushbu fan mazmuni bugungi kunning zamonaviy bilimlari bilan boyitilgan va qayta ishlangan bo‘lib, uni yangilashda fanning nazariy va amaliy jihatlariga alohida e‘tibor qaratilgan. Mazkur fanni o‘qitish, yuqorida aytilganidek, o‘quv rejasiga kiritilgan informatika, dasturlash tillari, kompyuter grafikasi, web-dizayn, umumiy psixologiya va umumiy pedagogika fanlarida olingan nazariy va amaliy bilimlarga tayanadi.

Umumiy o‘rta ta’lim maktablari, akademik litsey va kasb-hunar kollejarida informatika va axborot texnologiyalari fanlarini o‘qitish uchun zarur bilimlar bilan qurollangan mutaxassislarni tayyorlashga xizmat qiladi.

Oliy ta’limning pedagogika yo‘nalishlarida o‘qitiladigan “Kompyuter grafikasi” fanini innovatsion texnologiyalar asosida metodik ta’minotini takomillashtirish va talabalarni o‘qitish o‘qituvchilar oldiga qo‘yilgan muhim vazifadir.

O.N.Volik va E.A.Suleymanovalar o‘z tadqiqotlarida “Metodik ta’minot” atamasi pedagogikada ikki hil mazmunda qo‘llanilishini ko‘rsatib bergan. Birinchisi, jarayon sifatida va ikkinchisi natija sifatida.

Jarayon sifatidagi metodik ta’minot, ta’lim dasturida belgilangan vaqt va mazmundagi o‘quv jarayonni samarali tashkil etish uchun zarur bo‘lgan o‘quv-metodik hujjatlar va o‘quv muassasasining maqbul tizimini rejalashtirish, ishlab chiqish va yaratishdan iborat.

Natija sifatidagi metodik ta'minot, ta'lim jarayonini tizimli amalga oshirishni qo'llab-quvvatlovchi va amalga oshiriluvchi barcha o'quv va uslubiy hujjatlar: o'quv reja, o'quv dasturlari, o'qitish metodikalari, o'quv qo'llanmalar va boshqalar yig'indisi sifatida namoyon bo'ladi.

G.A.Kudinova ta'lim jarayonini metodik ta'minlashni ikki turga ajratgan. Birinchisi, umumiy metodik ta'minot (UMT) va ikkinchisi, o'quv-metodik majmua (O'MM).

Umumiy metodik ta'minot (UMT) me'yoriy hujjatlar, o'quv-metodik vositalarni eng maqbul tizimini rejalashtirish, ishlab chiqish, yaratish, ular yordamida malakali kadrlarni tayyorlashning ilmiy-metodik ta'minotni o'z ichiga oladi.

Umumiy metodik ta'minotning maqsadi - mutaxassislik ta'limi uchun ta'lim standartlari talablarini bajarish, ta'lim mazmunini takomillashtirish, ta'lim jarayonini o'quv-uslubiy jihatdan ta'minlash hamda mutaxassislarni tayyorlashning zarur sifatiga erishish uchun shart-sharoitlarni yaratishdan iboratdir.

Shundan kelib chiqib, metodik ta'minotni biz, fanni o'qitishning didaktik vositasi bo'lgan, uning tarkibiy qismini aniqlaydigan va fan mazmunini muayyan shaklda ko'rsatib beradigan pedagogik tizimning integratsiyalashgan axborot modelini tushunamiz.

Tadqiqot davomida o'rganilganlarni hisobga olib, uzluksiz ta'lim tizimida umumiy metodik ta'minotni ishlab chiqish quyidagi imkoniyatlarni yaratishi kuzatildi:

o'quv-me'yoriy xujjatlarni, o'quv materiallari va o'quv qo'llanmalarni zamon talabidan kelib chiqib tartibga solib borish;

pedagogik jamoalarning ilmiy salohiyatini rivojlantirish;

uzluksiz ta'lim tizimida o'quv jarayonini jadallashtirish.

O'quv-metodik majmua (O'MM) – ta'lim standartlari talablariga javob berishi uchun yaratilgan muayyan fan va kurslar uchun didaktik o'quv qo'llanmalar tizimi hisoblanadi.

O'quv-metodik majmua (O'MM) bu – o'quv rejaga va tanlangan didaktik jarayonga muvofiq, ta'lim standartining maqsadlari va mazmunini ro'yobga chiqarish uchun etarli bo'lgan o'zaro bog'liq va bir-birini to'ldiruvchi ta'lim vositasidir.

Me'yoriy metodik materiallardan DTS, o'quv dasturlari va o'quv rejalari tayanch oliy ta'lim muassasalari tomonidan tayyorlanib, Oliy ta'lim vazirligi tomonidan tasdiqlanadi. Tasdiqlangan me'yoriy hujjatlar barcha oliy ta'lim muassasalariga foydalanish uchun taqdim etiladi.

Taqdim etilgan me'yoriy metodik materiallarni oliy ta'lim muassasalari olib, yo'nalishlar bo'yicha ishchi o'quv rejalari, fanlarning ishchi o'quv dasturlari va kalendar tematik rejalarni tayyorlaydilar hamda tasdiqlab, shu asosda ish yuritadilar.

Ta'limiy-axborot materiallar professor-o'qituvchilar tomonidan tayyorlanib, talabalarga fanning mazmunini o'rganishga yaqindan yordam beradi. Ularga: darsliklar, o'quv qo'llanmalar, ma'ruzalar matni, amaliy va laboratoriya topshiriqlari to'plami, mustaqil ta'lim uchun yordamchi materiallar, elektron ta'lim manbalari kiradi.

Ta'limiy-metodik materiallar tajribali professor-o'qituvchilar tomonidan tayyorlanib, ularning tarkibiga metodik qo'llanmalar, ishlanmalar, tavsiyalar, elektron

didaktik materiallar, elektron o'quv-metodik qo'llanmalar kiradi. Ular o'qituvchilarning pedagogik faoliyatini samarali tashkil etishiga yordam beradi.

Oliy ta'lim pedagogika yo'nalishlarida o'qitiladigan "Kompyuter grafikasi" fanini o'qitishda foydalaniladigan, elektron ta'lim muhitini metodik ta'minoti ishlab chiqildi. U quyidagi qismlardan tashkil topadi :

- elektron ma'ruzalar matni;
- ko'rgazmali taqdimot slaydlari;
- mutaxassislikka oid amaliy va laboratoriya topshiriqlari;
- amaliy va laboratoriya topshiriqlarni bajarish uchun metodik tavsiyalar;
- mustaqil ishlash uchun topshiriqlar;
- hisobotlarni tayyorlash va taqdim etishning avtomatlashtirilgan dasturi;
- fanni innovatsion texnologiyalardan foydalanib o'qitish metodikasi;
- fanni o'qitishda foydalaniladigan video qo'llanmalar;
- me'yoriy hujjatlar to'plami;
- foydalaniladigan web sahifalar;
- nazorat savollari va test topshiriqlari;
- foydalaniladigan adabiyotlar ro'yxati.

Yaratilgan elektron ta'lim muhitining metodik ta'minotidan foydalanib, talabalarni o'qitish ularning kasbiy kompetentligini shakllantirishga hissa qo'shadi.

Oliy ta'lim pedagogika yo'nalishlari talabalariga "Kompyuter grafikasi" fanini metodik ta'minotini kasbiy faoliyatga yo'naltirib tayyorlash va undan foydalanib o'qitish jarayonini tashkil etish talabalarda:

- "Kompyuter grafikasi" fanini o'rganishga qiziqishini orttiradi;
- grafik dasturlar bilan ishlash ko'nikmalarini shakllantiradi;
- rasm va grafik tasvirlarni tayyorlash va taqdim etishni o'rgatish va kasbiy kompetentligini oshirishga imkon beradi;
- kasbiy motivatsiyani vujudga keltiradi;
- "Men o'qituvchi bo'la olaman" ruhiyatini shakllantiradi;
- fanga oid bilimlarni o'rganib borishni talab etadi;
- o'z faoliyatini baholay olishga va shaxsiy qarorlar qabul qilishga o'rgatadi.

Oliy ta'limda "Kompyuter grafikasi" fani o'qituvchisi metodik ta'minotni yaratish uchun quyidagi malakalarga ega bo'lishi lozim:

- Respublikamizda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va ta'lim sohasiga oid me'yoriy hujjatlar bilan tanishib, talabalarga etkazib borish;
- ta'lim sohasini tubdan o'zgartiradigan zamonaviy ta'lim usullari va texnologiyalardan foydalanishni bilish;
- kasbiy faoliyatda "Kompyuter grafikasi" fanini muntazam ravishda joriy etish va ulardan samarali foydalanishni ta'minlash;
- elektron ta'lim muhiti sharoitida elektron axborot-ta'lim resurslarini yaratish va undan foydalanish;
- grafik tasvirlar va grafik modellarni tayyorlash, ularni taqdim qilish haqidagi bilimlarga ega bo'lish;

- Kompyuter grafikasi fani ma'ruza matnlari mazmunini pedagogik bilimlar bilan integratsiyalab tayyorlash va talabalarga etkazib berish;
- amaliy va laboratoriya mashg'ulot topshiriqlarini tuzishda grafik dasturlar bilan ishlash, ular bilan ishlash usullarini o'rgatib borish;
- talabalarga amaliy va laboratoriya mashg'ulot topshiriqlarini bajarishda metodik tavsiyalar berib borish;
- mutaxassislikning asosiy tushunchalariga mos mazmuni talabalarga axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanib etkazib berish;
- talabalar tomonidan mavzuni o'rganilishini nazorat qilish va h.k.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, yuqorida keltirilgan talablarni amalga oshirish uchun pedagogika yo'nalishlarida "Kompyuter grafikasi" fanidan metodik ta'minotni takomillashtirish metodikasini ishlab chiqib, ta'lim amaliyotida joriy etish lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. M.E.Mamarajabov, S.Q.Tursunov, L.M.Nabiulina, "Kompyuter grafikasi va veb-dizayn"//Oliy o'quv yurti talabalari uchun darslik.-Toshkent, Cho'lpon nomidagi NMIU, 2013 yil.-376 b.
2. T.Rixsiboyev, X.Rixsiboyeva, S.Tursunov. Kompyuter grafikasi. Darslik. Toshkent: "Tafakkur qanoti", 2018. -304 b.
3. M.N.Petrov, V.P.Molochkov. Kompyuternaya grafika. Uchebnik – SPb: Piter,2003 – 736s.
4. Shuxratovich, Shirinov Feruzjon. «TA'LIMDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH ISHLAB CHIQUHLARI». Galaxy xalqaro fanlararo tadqiqot jurnali 11.12 (2023): 60-65.
5. Shuxratovich, Shirinov Feruzjon. "MASFIQ TA'LIM TIZIMINING NAZARIY-DIDAKTIK ASOSLARI". Galaxy xalqaro fanlararo tadqiqot jurnali 11.12 (2023): 66-71.
6. Shuhratovich, Shirinov Feruzbek. "TA'LIM JARAYONIDA AN'ANAVIY VA NOAN'ANAVIY TA'LIM TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH." PEDAGOG 6.6 (2023): 303-307.
7. Shuhratovich, Shirinov Feruzbek. "TA'LIM JARAYONIDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH." PEDAGOG 6.6 (2023): 298-302.
8. Shuxratovich, Shirinov Feruzjon. "Veb-saytlar yaratish TEXNOLOGIYALARI." INTELEKTUAL TA'LIM TEXNOLOGIK YECHIMLARI VA INNOVATSION RAQAMLI VOSITALARI 2.19 (2023): 57-63.
9. Shuxratovich, Shirinov Feruzjon. "VEB MATNNI TAZASH VA SHAKLLANISH". INTELEKTUAL TA'LIM TEXNOLOGIK YECHIMLARI VA INNOVATSION RAQAMLI ASOBOTLAR 2.19 (2023): 51-56.
10. Shuxratovich, Shirinov Feruzjon. "Grafik dasturlar bilan ishlash texnologiyasi". Ochiq kirish ombori 9.12 (2022): 99-102.